Секція 6. Міжнародне військове співробітництво та інтеграція стандартів НАТО у підготовку військових фахівців.

УДК 355.23:005(477)

DOI https://doi.org/10.68346/978-617-95591-7-4-2026-42

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ NATO SYSTEMS APPROACH TO TRAINING (SAT) З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Батюк О.В.
доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
євроатлантичної інтеграції та правового забезпечення
службово-бойової діяльності Національної гвардії України
навчально-наукового інституту професійної освіти
Національної академії національної гвардії України
e-mail: ovb1406@gmail.com
ORCID ID: 0000-002-2291-4247
Нестеренко Р.В.
кандидат економічних наук, доцент,
Заступник начальника інституту з наукової роботи –
Начальник науково-дослідної лабораторії
євроатлантичної інтеграції та правового забезпечення
службово-бойової діяльності НГУ
навчально-наукового інституту професійної освіти
Національної академії національної гвардії України

e-mail: nesterenko_r@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-6357-3613

Анотація. У статті обґрунтовано необхідність імплементації системного підходу до підготовки особового складу Національної гвардії України в умовах воєнного стану на основі методології NATO Systems Approach to Training (SAT). Проаналізовано вплив досвіду сучасної війни на трансформацію вимог до професійних компетентностей військовослужбовців. Запропоновано механізм інтеграції практичного бойового досвіду в навчальний процес через систему Lessons Learned у межах циклу SAT. Акцентовано увагу на переході до компетентнісної та результатоорієнтованої моделі навчання у вищих військових навчальних закладах і навчальних центрах НГУ. Доведено, що цифровізація циклу SAT та створення єдиного інформаційно-аналітичного контуру управління підготовкою забезпечать безперервне вдосконалення освітнього процесу, адаптивність навчання та підвищення рівня професійної готовності військових фахівців до виконання завдань за призначенням.

Ключові слова: Національна гвардія України, підготовка особового складу, воєнний стан, NATO SAT, бойовий досвід, Lessons Learned, компетентнісний підхід, цифровізація підготовки, військова освіта.

В умовах триваючої збройної агресії проти України та дії правового режиму воєнного стану підготовка особового складу Національної гвардії України, на далі НГУ, набуває особливого значення як один із ключових чинників забезпечення спроможності військових підрозділів сил безпеки та оборони ефективно виконувати бойові та службово-бойові завдання. Досвід сучасної війни демонструє динамічну зміну характеру бойових дій, широке застосування безпілотних систем, цифрових технологій, засобів розвідки та зв’язку, а також необхідність швидкого прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах. Це зумовлює необхідність постійного оновлення

змісту, форм і методів підготовки військовослужбовців, орієнтуючи їх не лише на засвоєння визначеного обсягу знань і навичок, а насамперед на формування практичних спроможностей, необхідних для виконання реальних завдань.

Особливої актуальності у цьому контексті набуває застосування NATO Systems Approach to Training (SAT) як системного підходу до організації та вдосконалення військової підготовки. Його використання дозволяє забезпечити взаємозв'язок між визначенням потреб у підготовці, її плануванням, проєктуванням, проведенням та оцінюванням результатів, а також своєчасним коригуванням навчального процесу відповідно до отриманого бойового досвіду. Імплементація SAT у систему підготовки особового складу НГУ створює передумови для переходу від статичної моделі навчання до адаптивної системи підготовки, здатної оперативно реагувати на зміни характеру сучасної війни, забезпечувати відповідність підготовки реальним оперативним потребам та сприяти підвищенню готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням.

Доцільно зауважити, що аналіз наукової літератури з означеної тематики, дає підстави стверджувати, у науковій статті авторів А. Зельницького, О. Заболотного, В. Карпенка та Н. Шабатіної автори визначаю, що NATO Systems Approach to Training (SAT) є методологічно обґрунтованим інструментом системної трансформації військової освіти та підготовки військових фахівців. Перевага цього підходу полягає у можливості структурно пов'язати вимоги до професійної діяльності військовослужбовця, необхідні компетентності, зміст підготовки, освітні результати та критерії оцінювання. Автори розглядають SAT саме як основу структурно-логічного моделювання підготовки, що сприяє підвищенню її системності, результативності та якості. Отже, застосування SAT створює методологічні передумови для переходу від фрагментарного планування окремих навчальних заходів до цілісної, результатоорієнтованої та взаємопов'язаної системи підготовки військових фахівців [1].

У науковій праці автори І. Буряк та С. Бєлай роблять логічно вірний висновок про доцільність адаптації системи підготовки офіцерського складу НГУ до сучасних вимог військової професійної діяльності, стандартів НАТО та умов воєнного стану. Позитивним науковим результатом цієї роботи є запропонована модель удосконалення підготовки офіцерів, яка орієнтується на безперервність професійного розвитку, формування професійних і лідерських компетентностей та використання кращих міжнародних практик. Порівняння української та британської моделей підготовки демонструє перспективність поєднання національного досвіду з сучасними підходами країн НАТО. Для НГУ це створює можливості формування адаптивної системи підготовки офіцерів, здатної враховувати зміни характеру службово-бойових завдань та забезпечувати постійне професійне вдосконалення особового складу [2].

У науковій статті О. Цевельова та О. Мітягіна автори обґрунтовують, що SAT як інструмент управління якістю підготовки військових фахівців. Важливим є розуміння SAT як гнучкої моделі, що пов’язує посадові вимоги, потреби в навчанні, проєктування, реалізацію та оцінювання підготовки. На цій основі можна зробити авторський висновок, що ефективність SAT полягає не лише у вдосконаленні змісту навчання, а й у створенні замкненого циклу постійного вдосконалення, у якому результати оцінювання та практичний досвід виконання завдань стають підставою для коригування потреб у підготовці, навчальних програм, методів і критеріїв оцінювання [3]. На наш погляд, саме з урахуванням досвіду повномасштабної війни в Україні такий підхід особливо важливий для підготовки особового складу сил безпеки та оборони загалом в тому числі особового складу НГУ зокрема, оскільки дозволяє забезпечити оперативне перенесення практичних уроків сучасної війни у систему підготовки військовослужбовців.

На наше переконання, сучасна система підготовки особового складу НГУ потребує переходу до системної, адаптивної та результатоорієнтованої моделі,

здатної оперативно реагувати на зміни характеру військової діяльності та накопичення бойового досвіду. Імплементація NATO Systems Approach to Training (SAT) створює для цього методологічне підґрунтя, оскільки забезпечує взаємозв'язок між потребами військової практики, професійними компетентностями, змістом підготовки, її реалізацією та оцінюванням результатів. Водночас специфіка сучасної війни зумовлює необхідність постійного оновлення цього циклу на основі аналізу практичного досвіду, що дозволяє перетворити результати виконання бойових і службово-бойових завдань на конкретні зміни у змісті та технологіях підготовки. У цьому контексті SAT доцільно розглядати не лише як методику організації навчання, а як інструмент управління якістю та безперервного вдосконалення системи підготовки НГУ, орієнтований на формування реальних спроможностей військовослужбовців.

Перспективним напрямом вважаємо є удосконалення системи підготовки особового складу НГУ в умовах воєнного стану є інституціоналізація механізму трансформації бойового досвіду в навчальні рішення на основі NATO Systems Approach to Training (SAT). Оскільки практичний досвід виконання бойових і службово-бойових завдань доцільно систематично збирати, узагальнювати та аналізувати із застосуванням підходу Lessons Learned, результати якого мають безпосередньо інтегруватися у цикл SAT. Це передбачає послідовне визначення нових потреб у підготовці, перегляд вимог до професійних компетентностей, коригування змісту навчальних програм, удосконалення практичних сценаріїв та критеріїв оцінювання. Такий механізм дозволить сформувати адаптивну систему підготовки НГУ, здатну оперативно реагувати на зміни характеру бойових і службово-бойових завдань та забезпечувати постійне оновлення підготовки відповідно до реального досвіду сучасної війни.

Вважаємо, що важливим напрямом є також посилення компетентнісної та результатоорієнтованої складової підготовки, яка відповідно до логіки SAT

забезпечить чіткий взаємозв'язок між завданнями, які виконує військовослужбовець, необхідними для їх виконання спроможностями, професійними компетентностями, змістом підготовки та критеріями оцінювання. При цьому результативність підготовки має визначатися не лише обсягом засвоєних знань або кількістю проведених навчальних заходів, а насамперед здатністю військовослужбовця застосовувати набуті компетентності в умовах, максимально наближених до реальних умов виконання завдань. Такий підхід створює передумови для формування професійно підготовленого особового складу, здатного ефективно діяти в умовах невизначеності, швидкої зміни обстановки та застосування противником новітніх технологій.

Окремої уваги заслуговує цифровізація циклу SAT та формування єдиного інформаційно-аналітичного контуру управління підготовкою. Використання цифрових освітніх платформ, електронних систем обліку результатів підготовки, баз даних Lessons Learned, засобів моделювання та симуляції, аналітичних інструментів і технологій штучного інтелекту може забезпечити оперативне виявлення прогалин у підготовці та обґрунтування відповідних коригувальних рішень. У такому випадку цифрові технології виконуватимуть не лише допоміжну навчальну функцію, а стануть інструментом управління якістю та безперервного вдосконалення підготовки, забезпечуючи замкнений цикл: бойовий досвід → Lessons Learned → визначення потреб → проєктування та проведення підготовки → оцінювання → аналіз результатів → коригування підготовки. Саме така модель (мал 1), на наш погля, відповідає сутності системного підходу SAT та може розглядатися як перспективний напрям трансформації системи підготовки особового складу НГУ в умовах воєнного стану.

Як висновок заначимо, про доцільність використання моделі сутності системного підходу SAT у підготовці НГУ у вищих військових навчальних

закладах, на далі ВВНЗ, та навчальних центрах НГУ, яка зумовлена необхідністю забезпечення системності, практичної спрямованості та адаптивності професійної військової освіти в умовах воєнного стану. Вважаємо, що модель забезпечує логічний взаємозв'язок між аналізом актуальних потреб у підготовці, зокрема з урахуванням бойового досвіду та Lessons Learned, проєктуванням і реалізацією навчального процесу, оцінюванням сформованих компетентностей та подальшим коригуванням змісту підготовки. Вважаємо, що застосування цієї моделі у ВВНЗ, та навчальних центрах НГУ дозволить зорієнтувати освітній процес не лише на засвоєння теоретичних знань, а насамперед на формування необхідних професійних спроможностей майбутніх офіцерів, здатних ефективно діяти в умовах невизначеності, динамічної зміни безпекового середовища та виконання бойових і службово-бойових завдань. Водночас інтеграція цифрових технологій, сучасних засобів моделювання, системи оцінювання та механізмів постійного вдосконалення створює передумови для формування адаптивної та результатоорієнтованої системи підготовки офіцерів НГУ, яка відповідає сучасним вимогам військової освіти та логіці підходів НАТО.

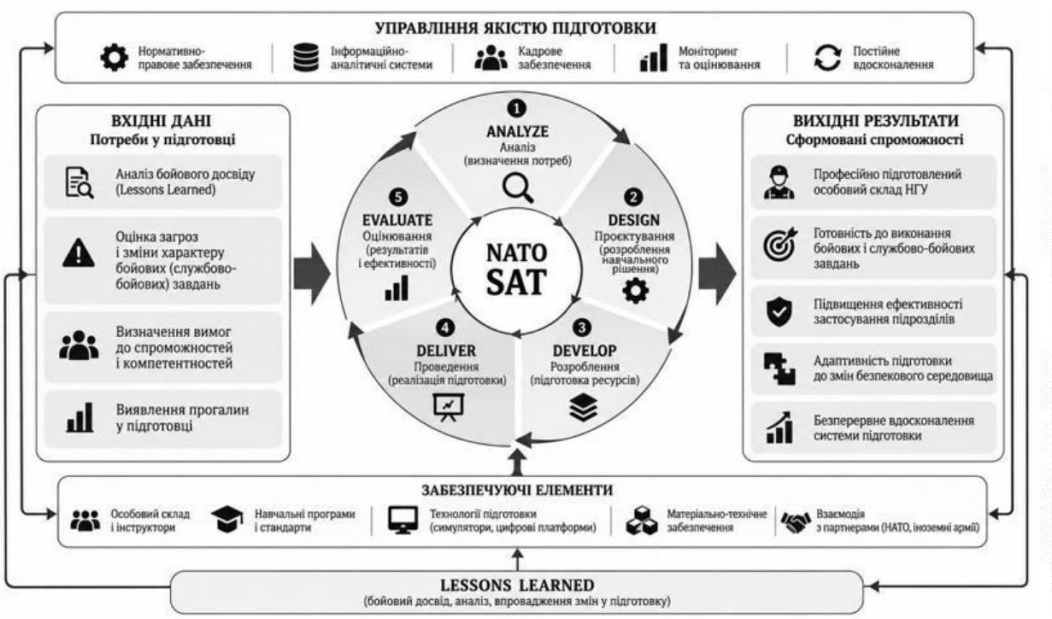

Мал. 1. Модель сутності системного підходу SAT у підготовці особового складу НГУ.

Список використаних джерел:

1. Зельницький А., Заболотний О., Карпенко В., Шабатіна Н. Теоретичні засади структурно-логічного моделювання підготовки військових фахівців у системі вищої військової освіти на основі SAT. Військова освіта. 2025. № 1 (51). С. 97–119. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2025-51/97-119 .

2. Буряк І., Бєлай С. Модель удосконаленої системи підготовки офіцерського складу Національної гвардії України. *Society and Security*. 2025. № 5 (11). С. 65–72. DOI: https://doi.org/10.26642/sas-2025-5(11)-65-72 .

3. Цевельов О., Мітягін О. Досвід запровадження методики SAT у систему управління якістю підготовки військових фахівців. Військова освіта. 2025. № 1 (51). С. 211–223. DOI: https://doi.org/10.33099/2617-1783/2025-51/211-223

Зображення згенеровано авторами за допомогою ШІ ChatGPT 6.1.